



5.17 Zeměpis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení

Samostatný vyučovací předmět zeměpis vychází obsahově ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Spojuje základní poznatky z řady přírodních a společenských věd, z techniky i z oblasti kultury, a proto má mezipředmětové vztahy k různým vyučovacím předmětům (např. přírodopis, fyzika, dějepis). Komplexní zeměpisné poznávání skutečnosti napomáhá u žáka postupně vytvářet celkový postoj ke světu (názory na jeho vznik, vývoj apod.) a napomáhá také při vytváření obecných kategorií (např. obecné, zvláštní, příčina, důsledek, ...).

Předmět zeměpis realizuje tato průřezová témata: VDO, VEG, MKV, ENV.

Časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Zeměpis se vyučuje jako samostatný předmět od šestého ročníku.

Ročník	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Časová dotace	-	-	-	-	-	2	2	1	2



Způsoby hodnocení

Získávání podkladů pro hodnocení žáka bude probíhat v souladu s Pravidly pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, kapitola 4 – Způsob získávání podkladů pro hodnocení.

Používané metody a formy práce

Práce s učebnicí, práce s počítačem a interaktivní tabulí, samostatná a skupinová práce, hry a soutěže, aktivizační metody.

Výchovně vzdělávací strategie předmětu Zeměpis

Kompetence k učení
Učitel • nabízí žákům metody pro efektivní učení • čtením s porozuměním a prací s textem umožňuje žákům pracovat s obecnými termíny a uvádět věci do souvislostí • vede žáky k vyhledávání klíčových slov a formulování hlavních myšlenek textu • povzbuzuje žáky k vlastní iniciativě
Kompetence k řešení problémů
Učitel • při výuce co nejvíc motivuje žáky problémovými úlohami z praktického života • vede žáky volbou metod a forem práce k hledání řešení problému • vede žáky k plánování způsobů řešení problému
Kompetence komunikativní



Učitel • zařazuje aktivity, které učí žáky argumentovat a vhodnou formou obhajovat svůj názor • vede žáky k naslouchání druhých lidí • umožňuje žákům možnost samostatné ústní prezentace
Kompetence občanská
Učitel • vytváří takovou atmosféru ve třídě, při které se žáci učí ohleduplnosti a respektování ostatních • podněcuje žáky k vyjadřování vlastních názorů a myšlenek
Kompetence pracovní
Učitel • požaduje dodržování dohodnuté kvality a termínů • vede žáky ke správnému využívání pomůcek, vybavení a techniky
Kompetence sociální a personální
Učitel • zadává úkoly, při kterých žáci mohou pracovat ve skupině • vyžaduje dodržování pravidel slušného chování
Kompetence digitální
Učitel • podporuje žáky v tom, aby efektivně využívali vybrané digitální informační technologie v běžném životě pro orientaci v geografických reáliích



- vede žáky k činnostem s digitálními technologiemi využívajícími digitální mapy, vybrané produkty dálkového průzkumu Země, satelitního a leteckého snímkování krajiny pro orientaci v terénu, pozorování, zobrazování a hodnocení prostředí
- klade důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků a učí je odpovědnému chování a jednání v digitálním světě

Zeměpis – 6. ročník

Očekávané výstupy z RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii Prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země Zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů	• používá s porozuměním základní pojmy – důležité body, výrazné liniové a plošné útvary, plán, mapa, vysvětlivky, základní informační geografická média a zdroje dat • rozliší plán a mapu, objasní příčinu zkreslení map • rozezná druhy map podle měřítka a obsahu • určí zeměpisnou polohu na mapách • z měřítka mapy vypočítá skutečnou vzdálenost • orientuje mapy a plány vzhledem ke světovým stranám • čte a přiměřeně interpretuje informace z různých druhů plánů a map • orientuje se v obsahu a rejstříku zeměpisných atlasů, aktivně s nimi pracuje • určí a popíše tvar Země s pomocí glóbu, uvede důkaz kulatosti Země • vysvětlí příčiny a objasní důsledky pohybů Země kolem Slunce a kolem zemské osy • objasní podstatu a smysl časových pásem na Zemi	komunikační geografický a kartografický jazyk • vybrané obecně používané geografické, topografické a kartografické pojmy • základní topografické útvary • hlavní kartografické produkty • statistická data a jejich grafické vyjádření geografická kartografie a topografie • glóbus • poledníky a rovnoběžky, určování zeměpisné polohy • mapa Země jako vesmírné těleso • tvar, velikost a pohyby Země • časová pásma	M - měřítko, poměr, práce s daty Př – geologická mapa D – starověké a středověké představy Vesmíru F – látky a tělesa, pohyb těles, Vesmír



Rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry a jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost Rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu Porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a lidskou společnost	- rozliší prvky přírodní a socioekonomické sféry - objasní stavbu zemského tělesa a dna oceánu - vysvětlí působení přírodních činitelů na tvářnost krajiny - vyhledá na fyzické mapě světa nejčastější oblasti s výskytem zemětřesení a sopečné činnosti - objasní pojem podnebí a počasí - vymezí a porovná podnebné pásy - objasní, jak se mění počasí se stoupající nadmořskou výškou - popíše aktuální stav počasí v místní krajině, vyčte ze synoptické mapy stav počasí v dané oblasti - objasní vznik větru a jeho základní charakteristiky - vyhledá v mapách oblasti s výskytem pravidelných větrů - popíše rozložení zásob vody na Zemi a mechanismus celkového oběhu vody - pojmenuje a vyhledá na glóbu a mapách jednotlivé oceány a jejich části - vysvětlí rozdíl mezi průlivem a průplavem - popíše hlavní části mořského dna - rozliší a pojmenuje pohyby mořské vody, popíše její vlastnosti - zhodnotí význam oceánů a moří pro lidskou společnost - vyhledá v mapách příklady říčních sítí, povodí, rozvodí a úmoří - vysvětlí rozdíl mezi jezerem a umělými vodními	krajinná sféra systém přírodní sféry na planetární úrovni - litosféra - atmosféra - hydrosféra	ENV – kulturní krajina Př – vznik a stavba Země, vnější a vnitřní geologické procesy, nerosty a horniny F – energie F - měření teploty Ch – směsi (vzduch) VKZ – ochrana za mimoř. událostí (živelné pohromy) ENV – ovzduší Ch – směsi (voda) F – mechanické vlastnosti tekutin ENV – vodní zdroje, moře, voda
---	--	---	---



Posoudí na základní úrovni prostorovou organizaci světové populace Vysvětlí přiměřeně strukturu světového hospodářství	nádržemi • objasní pojem bezodtoké oblasti a vyhledá v mapách jejich příklady • popíše vznik a složení půdy • zhodnotí význam humusu v půdě a podle mapy zhodnotí využití půdy v konkrétní oblasti • objasní vznik různých typů přírodních krajin a pravidelnost v jejich rozmístění na Zemi • vysvětlí uspořádání půd, rostlinstva a živočišstva v závislosti na zeměpisné šířce a nadmořské výšce • popíše a porovná jednotlivé typy přírodních krajin podle podnebí a podle druhů rostlinstva, živočišstva a půd • uvede orientačně počet obyvatel na světě • charakterizuje rozmístění a odlišnosti obyvatelstva • charakterizuje rozmístění lidských sídel • vyjmenuje jednotlivé obory hospodářství a jejich základní zaměření	• pedosféra systém přírodní sféry na regionální úrovni • biosféra obyvatelstvo světa světové hospodářství	Př – neživá příroda, půdy ENV – půda VKZ – ochrana za mimoř. událostí (živelné pohromy) Př – globální problémy ENV – tropický deštný les IKT – vyhledávání a zpracování informací MKV – rovnocennost všech etnických skupin a kultur ENV – význam lesa, ENV – přírodní zdroje
--	--	---	---

Zeměpis - 7. ročník

Očekávané výstupy z RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií,	• charakterizuje polohu jednotlivých světadílů • porovná jejich rozlohu s ostatními světadíly • charakterizuje členitost pobřeží a přírodní	světadíly, oceány, makroregiony světa - Afrika	D – kolonialismus a dekolonizace Afriky ENV – krajiny světa



srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich	podmínky • charakterizuje rozmístění přírodních zdrojů a obyvatelstva • vymezí nejvýznamnější hospodářské oblasti • charakterizuje největší a nejvýznamnější státy • zná hlavní města aspoň 10 států a jejich hlavní města • popíše zásadní společné znaky a odlišnosti polárních oblastí – Arktidy a Antarktidy • charakterizuje polohu Arktidy a Antarktidy • popíše podnebí a přírodní poměry v Arktidě a Antarktidě • posoudí význam Antarktidy pro vědecké výzkumy a pro životní prostředí na Zemi • vyhledá jednotlivé oceány na glóbu a na mapách, určí jejich geografickou polohu vůči jednotlivým světadílům • porovná jednotlivé oceány podle rozlohy a hloubky • zhodnotit hospodářský význam jednotlivých oceánů • charakterizuje problémy vybraných oblastí světa	- Austrálie a Oceánie - Amerika - Asie - Antarktida a Arktida - oceány modelové regiony světa	D – objevy a dobývání Aj – reálie v anglickém jazyce (anglicky mluvící země – Austrálie, Nový Zéland, USA, Kanada) MKV – různé způsoby života
---	--	---	---



Zeměpis - 8. ročník

Očekávané výstupy z RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Lokalizuje na mapách oblasti Evropy podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých oblastí Evropy vybraných (modelových) států Hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry a přírodní zdroje ČR	- popíše zeměpisnou polohu a rozlohu - charakterizuje přírodní podmínky, obyvatelstvo, hlavní hospodářské aktivity jednotlivých oblastí a politické rozdělení - zná hlavní města všech evropských států - zařadí milionová města do státu - zařadí stát do zeměpisné a kulturní oblasti - charakterizuje zeměpisnou polohu a rozlohu území České republiky vzhledem k Evropě - vymezí sousední státy - charakterizuje přírodní podmínky ČR	světadíly - Evropa Česká republika - poloha a rozloha - přírodní poměry	VO – mezinárodní vztahy VEG – Den Evropy D – vývoj mořeplavby (Vikingové, středověké zámořské plavby a objevy) Aj – reálie v anglickém jazyce (britská královská rodina, Británie – hory, města, řeky, oblasti) VEG – naši sousedé v Evropě VEG – Evropská integrace, naše vlast a Evropa, evropské krajiny ENV – vodní zdroje, přírodní zdroje Př – stavba území ČR Aj – reálie v anglickém jazyce (největší české řeky, hory, města) VKZ – ochrana za mimořádných situací (povodně) Př – ochrana přírody a životního prostředí



Zeměpis – 9. ročník

Očekávané výstupy z RVP Žák/žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni lidský a hospodářský potenciál ČR v evropském a světovém kontextu Uvádí příklady účasti a působnosti ČR ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států Lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit Vymezí a lokalizuje místní oblast Hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu Posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace Posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	• charakterizuje přírodní podmínky, obyvatelstvo, sídla a hlavní hospodářské aktivity • uvede příklady chráněných území a kulturních památek • pojmenuje významné mezinárodní organizace, jejichž je ČR členem, zhodnotí jejich zaměření • vyjmenuje kraje ČR, zná krajská města, vymezí jednotlivé kraje na mapě • charakterizuje podle mapy přírodní podmínky a hospodářství jednotlivých krajů • zná hlavní hospodářské zaměření jednotlivých krajů • zná a ukáže na mapě nejvýznamnější města • uvede přírodní a kulturní zajímavosti jednotlivých krajů • specifikuje polohu, přírodní, sídelní a hospodářské poměry místní oblasti • zhodnotí postavení místní oblasti v rámci státu • zhodnotí vývoj počtu obyvatel na světě • charakterizuje rozmístění obyvatelstva na světě • charakterizuje funkci a rozmístění lidských sídel, rozmístění nejvýznamnějších městských aglomerací a velkoměst světa	Česká republika - obyvatelstvo - hospodářské poměry - členství v mezinárodních organizacích regiony České republiky - jednotlivé kraje místní region obyvatelstvo světa	VDO – obec jako základní jednotka samosprávy státu ENV – vodní zdroje, přírodní zdroje, lidské sídlo ENV – zemědělství a životní prostředí, doprava a životní prostředí, ochrana přírody a kulturních památek Ch – chemický průmysl ČR Př – vliv jednotlivých složek hospodářství na životní prostředí VO – místní oblast D – fašismus, rasismus, stěhování národů, Aj – anglicky mluvící země MKV – rovnocennost všech etnických skupin a kultur ENV – funkce sídel



Zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Porovnává státy světa a zájmové organizace na základě podobných a odlišných znaků Lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín Uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů Uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a	- vymezí podstatné rozdíly mezi vyspělým tržním hospodářstvím vyspělých států a ekonomikou málo rozvinutých států - lokalizuje hlavní průmyslové oblasti - charakterizuje úlohu a hlavní odvětví světového hospodářství - uvede příklady vzájemných vztahů mezi odvětvími - charakterizuje aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa - uvede příklady nejvýznamnějších světových organizací a integrací - uvede orientačně počet států - rozliší státy z různých hledisek - uvede aktuální příklady konfliktů ve světě - uvede a vyhledá na mapě nově vzniklé státy - rozliší typy krajín - vysvětlí důvody ochrany přírody a životního prostředí - uvede příklady chráněných území - uvede příklady globálních problémů a jejich důsledky - určuje světové strany v terénu	světové hospodářství globalizační společenské a hospodářské procesy regionální společenské, politické a hospodářské útvary krajina vztah příroda a společnost	ENV – význam lesa, vodní zdroje, přírodní zdroje ENV – zemědělství a životní prostředí, doprava a životní prostředí, průmysl a životní prostředí Př – vlivy člověka na životní prostředí Ch – chemický průmysl, redoxní reakce (výroba železa) F – energie D – význam zemědělství pro rozvoj lidské společnosti Př – domestikace hospodářských zvířat Př, Ch – chemické prvky, obnovitelné a neobnovitelné zdroje VO – mezinárodní vztahy VEG – instituce EU, mezinárodní organizace ENV – nerovnoměrnost života na zemi VDO – demokracie jako protiva diktatury D – kolonie, problémy současné Evropy
---	--	---	--



rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí Ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných situacích	• odhaduje vzdálenosti v terénu na základě určitých zásad a postupů • pracuje aktivně s turistickými mapami (měření vzdáleností, čtení mapy) • pracuje aktivně na mapách velkého měřítka s pochodovým úhlem • pracuje s porozuměním s jízdními řády • uvede opatření a zásady chování a jednání při nebezpečí živelných pohrom v modelových situacích	terénní geografická výuka, praxe a aplikace	
---	---	---	--